

Хомин П. Я.,
д. е. н., професор
професор кафедри бухобліку та аудиту
Тернопільський національний технічний
університет імені Івана Пулюя

МУЛЬТИПЛЕТИ ПІДГОТОВКИ ОБЛІКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ

На превеликий жаль, нині, замість ґрунтовно підготовлених бухгалтерів, які б досконало оволоділи специфікою формування та аналітичної інтерпретації облікової інформації, коледжі й вузи здебільшого випускають справжніх мільтинекваліфікованих фахівців із напівзнаннями. – як мимоволі вийшло на підсвідомому рівні в тексті, виданому комп'ютером мабуть за асоціацією з мільдю, позаяк це стало пандемією, котру не можуть перебороти не тільки периферійні, але й столичні навчальні заклади. Й відбувається це через перетворення навчальних планів в мультиплети, в яких, подібно до розщеплень енергетичного рівня атома, базові предмети розділені на нормативні, професійно-орієнтовані дисципліни й так звані "предмети за вибором", хоча жодного вибору для студентів, які змушені бездумно їх засвоювати, не існує.

Причому, якщо в ядерній фізиці обходяться триплетами – потрійними групами спектральних ліній, то в наших мультиплетах ядро бухгалтерського обліку розділене за нумерацією, а не сутністю на "Фінансовий облік I", "Фінансовий облік II", "Управлінський облік". А в "предметах за вибором" дефініція "облік" фігурує хіба в їхній назві. Решта ж заповнена безглуздими оксюморонами, яких справді ніхто не розуміє, але боїться навіть собі в цьому признатися, аби не виглядати білою вороною серед сірих. Унаслідок чого бухгалтерський облік усе більше стає ізгоєм. Отож із цього приводу видається, що відомий афоризм Б. Шоу має звучати стосовно бухгалтерського обліку з часткою "не": "Не вирішивши однієї проблеми, породили 10-ть інших".

І сприяють цьому зливання в Україну всього найгіршого, зокрема, так званого Болонського методу, доведене до абсурду оцінювання знань студентів за 100-бальною шкалою (може хтось поділиться, як йому вдається без міліметрівки, визначити різницю оцінок FX – 59 балів) й E – 60 балів: мікрометр тут не зарадить!), тести по 500 шт з кожного предмета, де кожний, хто здобув диплом вище фельдшера, домішує свій інгредієнт, збаламучуючи студентів, що ж тут основа.

До того ж нині мрією кожного викладача є навішати собі побільше предметів, на відміну від І. Пулюя, який написав у міністерство освіти тодішньої Австро-Угорщини листа, відмовляючись від одного з двох запропонованих курсів, пояснюючи це неможливістю підготувати таку кількість належним чином. Тож чи варто дивуватися, коли випускники за спеціальністю, яку навіть школяр не зміг би назвати так беззмістовно – "Облік і звітність в оподаткуванні", бо мабуть завчив, що другорядний член речення (іменник "оподаткування") не може фігурувати як головний, адже тут воно

нагадує класичний приклад із синтаксису: "Стали їсти кашу", – неспроможні засвоїти навіть назв синтетичних рахунків. Не кажучи вже про вміння пов'язувати їх кореспонденцією, чи відрізнити модифікації від пермутацій. Бо й ментори нерідко не в змозі розібратися в цьому, особливо, коли вони, на перший погляд, подібні, як-от дебет 79, кредит 98 і навпаки. Ото й плутаються між дебетом і кредитом, як солдати з кріпаків, що не могли виконувати команди "лівою-правою", тому їм прив'язували до ніг сіно й солому. Або такі "фахівці" переконані що елементами методу обліку є водночас Баланс (Звіт про фінансовий стан) ф. № 1 і звітність, в яку він же входить.

А спричинило такий стан доволі давнє вилучення з бухгалтерського обліку балансознавства, котре "до середини 30-х років (XX ст. – П. Х.) злилося з аналізом господарської діяльності", зумовивши його "висунення на перше місце й фатальні наслідки для самого обліку і особливо його теорії" [2, с. 492]. З повним ігноруванням настанов класика облікової теорії О. Рудановського, який поклав в основу науки про облік поняття балансу й тому розумів терміни рахункознавство та балансознавство як синоніми, виділивши "чотири методи аналізу: експериментальний, що передбачає становлення взаємозв'язків між рахунками; порівняльний, що дозволяє розкрити механізм формування фінансових результатів; технічний, що показує достовірність даних; теоретичний, що розкриває сенс бухгалтерської методології", сформульованих афоризмом: "Вміння наносити балансу логічні удари" [1, с. 11].

Відтак замість цього вміння маємо, послуговуючись висловом Хосе Ортеги, лише відображення в т. зв. "навчальних посібниках" із цих предметів "авторських варваризмів у всьому, що виходить за вузькі межі їхньої компетенції". Тим паче, що замість слідувати зарубіжній практиці, як-от американській, де "підручники буквально нашпиговані прикладами й випадками з практики. Практичні питання в цих підручниках займають не менше місце, ніж теорія, як за обсягом, так і стосовно навчальної ролі. Методичну основу вітчизняного бухгалтерського обліку становить об'ємистий набір мінфінівських і відомчих інструкцій..." [4, с. 5]. Ото й випускаємо не бухгалтера-аналітика, як би мало бути, а (за словами цитованих авторів) – "бухгалтера-арифмометра", адже, кажучи словами Густава фон Шмоллера (1838-1917), замість емуляції, яка сприяла би розвитку інтелекту, в нас "дистилюють абстрактні пропозиції..., що дистилювалися вже сотні разів" [3, с.103]. Тому треба відкинути тягу до запозичень із неперевірених новацій, в яких бухгалтерський облік є лише тлом, де вони виглядають притягнутими за вуха, а зосередитися на нагальних проблемах підготовки кваліфікованих бухгалтерів-професіоналів.

Література

1. Рудановский А. П. Анализ баланса. М.: Макиз, 1925. – 157 с.
2. Соколов Я. В. Бухгалтерский учёт: от истоков и до наших дней. М.: ЮНИТИ, 1996. 638 с.
3. Шмоллер Г. Народное хозяйство, наука о народном хозяйстве и ее методы: монографія. Москва: Директ-Медиа, 2014. 305 с.
4. Энтони Р., Рис Дж. Учет: ситуации и примеры. М.: Финансы и статистика, 1993. 269 с.